

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum Deus poßit aliquid creare. artic. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

totum producitur compositum. Praterea produci-
tur de nihilo: licet enim à Deo optimo maximo
non nisi in materia disposita, producarur, eò quòd
sit suapte natura pars hominis, indigeatque mate-
ria, vt melius intelligat, propter vires lentiores que
phantasmata proportionata ad intelligendum accõ-
modatè ad suam naturam illi subministrant: non ta-
men producitur de materia, quasi materia concu-
rat necessariè sit ad ipsius productionem: illa na-
que eadem productione, qua Deus eam producit in
materia, posset eandem producere in vacuo, aut ex-
tra materiam, si materia ibi non esset: quippe eum
subsistens sit suapte natura, independensque omnino
in suo esse à materia: quòd fit, vt de nihilo produca-
tur: id est, nulla re concurrente tamquam subiecto,
aut quasi subiecto, ad ipsius productionem. Quan-
do verò generatur equus, quia anima equi non sub-
sistit, ac proinde non propriè fit, sed comproduci-
tur cum equo, materiaque præexistens concurrit ad
illius productionem: eò quòd, tum vt fiat, tum vt
conseruetur, pendeat à materia, insuper quia agens
naturale non aliter eam attingit efficienter, quam
in materia; & per dispositiones in ea productas,
non dicitur produci de nihilo, atque adeò neque
creari, aut concreari, sed comproduci & congenerari
cum equo de materia, ac de subiecto, de quo
equus generatur. Quare audiendi non sunt Ochã-
mus in 2. d. r. q. 4. Gabriel q. 1. & Maior in prologo
4. sententiarum, asserentes, productionem eiusmodi
formarum substantialium, dum equus & alia simi-
les res generantur, esse creationem earum, vt talis
productio est à Deo causa prima. Etenim neque à
Deo (eo influxu, quo Deus re ipsa cum agentibus
naturalibus insuit) neque à causa secunda produ-
cuntur, nisi dependenter à materia, ac proinde de
materia tamquam de earum subiecto, comprodu-
cuntur ad productionem totius: & idcirco eam D
productio neque creatio est, neque concreatio.

Nominam opinionem nititur.

Creationem dicitur, sed generari quod in stomacho ex is sacramentalibus speciebus produci-
tur.

Gratia est dona supernaturalia non creatur.

A naturalia suscipienda, sed obedientialis dumtaxat, vt
quaest. 12. dictum est.
Petes, cognouerint Aristoteles creationem hoc
articulo definitam. Respondendum est, cognouisse
quidem eam, quæ sine nouitate essendi est: quando
quidem, vt quaest. 19. art. 4. disputatione 2. ostendi-
mus, cognouit totum hoc vniuersum, quoad partes
illius corruptioni minime obnoxias, tum etiam sub-
stantias à materia separatas, habere ex aternitate
suum esse efficienter à Deo, ac proinde de nihilo:
numquam tamè vltus est vocabulo creationis. Quod
verò atinet ad creationem cum nouitate essendi, li-
cèt verisimile sit, credidisse rationalem animum in-
corruptibilem esse, minimeque post sui productio-
nem pendere in suo esse à materia: videtur tamen
arbitratus, productione illius pendere à materia dis-
posita, cooperationeque agentis naturalis eam dis-
ponentis: quippe cum crediderit, Deum agere ex ne-
cessitate natura, nihilque proinde posse producere
ex tempore, nisi quod ad sui productionem à coo-
peratione agentis naturalis etiam penderet. Deni-
que mihi verisimilimum est, Aristotelem hac in re
hæsisse, intrepidèque existimantem, Deum agere ex
necessitate nature, vniuersumque hoc ex aternita-
te ab eo habuisse efficienter suum esse, non peno-
trasse creationem cum nouitate essendi, vt illud ip-
sius proloquium, *ex nihilo nihil fit* (quod, vt artic. 1.
precedentis q. diximus, intelligitur de nouo) testa-
tur: propendisse tamen in eam partem, vt diceret, ra-
tionalem animum immortalẽ esse, cum tamen
non solum nesciret difficultates omnes soluere, sed
neque ad eas fortè animaduertet, neque intellige-
ret se pugnantiã affirmare.

Creationem sine nouitate essendi cognouit Ari.

Anima rationalis immortalis, licet cognouit Arist. non tamen creationem cum nouitate essendi esse assensit.

ARTICVLVS II.

Vtrum Deus possit aliquid creare.

STENDIT necessarium esse, vt con-
cedamus non solum posse aliquid creati
à Deo, sed etiam ab ipso omnia creata ef-
fieri. Quod probat, quia quando aliquid
agens producit aliquid ex aliquo, id, ex quo produ-
cit, non fit per eam actionem, sed præsupponitur: vt
quando artifex ex ligno aut ære fabricatur statua,
neque lignum neque æs producit per actionem, qua
statua fabricatur, quin potius ea actio supponit li-
gnum, aut æs, ex quibus statua constat: similiter
quando naturale agens ex materia prima aliquid
generat, non producit ea generatione materiam pri-
mam, imò illam supponit. Si ergo Deus solum pro-
duceret aliquid ex aliquo, sanè daretur aliquid non
productum à Deo, ex quo Deus res ceteras effice-
ret, quòdque ad omnem actionem diuinam præ-
supponeretur: consequens autem est falsum, quan-
doquidem quaestione precedentis ostensum est,
Deum esse causam vniuersalem omnium, nihilque
esse in entibus quòd non sit à Deo efficienter profe-
ctum: ergo concedendum est Deum produxisse res
omnes de nihilo, ac proinde eas creasse.

A Deo creata esse omnia.

Hæc Diui Thomæ ratio non probat, Deum per
creationem propriè dictam, qualis articulo præce-
dente definita est, omnia immediatè creasse, sed
solum creasse aliqua, saltem materiam primam,
quod est de fide. Probat verò õptimè creasse om-
nia, saltem mediatè, hoc est, quoad primum eorum
subiectum, quod necessarium est ad omnem care-
rorum agentium productionem, atque adeò vt cæ-
tera sint. Hac ergo sua ratione ostendere intendit
D. Thomas, omnia ex nihilo tandem traxisse origi-
nem

Molina in D. Thom.

nem à Deo, atque ad eod per creationem propriè dictam, saltem quo ad aliquid sui, fuisse producta.

ARTICVLVS III.

Vtrum creatio sit aliquid in creatura.

D. Thome & multorum de actione creationis sententia.

SENTENTIA D. Thome, & Caietani hoc loco, & supra q. 25. art. 1. ac alias saepe, Ferrariensis 2. contra gentes cap. 16. & 18. Capreoli in 2. d. 1. q. 2. Richardi ibidem art. 1. q. 2. & 3. Durandi q. 2. à qua non dissentit etiam Scotus ibidem q. 5. est, eam actionem, quam creationem vocamus, esse ipsummet Deum, seu velle diuinum, quo Deus tamquam principio efficiente res immediatè producit, cum respectu tamen rationis ad creaturas productas. Cum autem velle diuinum per huiusmodi respectum compleatur in esse creationis actiue sumptæ: isque respectus solum conueniat Deo ab eo tempore quo creatura esse incipiunt: ea, inquit, actio, quam creationem vocamus, solum conuenit Deo ex tempore: esto velle ipsius conueniat ei ex aternitate. Creationem verò passiuè sumptam, seu in quantum est passio, dicunt non esse aliud, quam relationem realem existentem in creaturis ad Deum creatorem tamquam ad suum principium effectiuum.

Fundamentum opinionis.

Fundamentum, cui innituntur, est. Quoniam, ex Aristotele 3. Physicorū, actio & passio sunt mutatio, aut motus, cum diuersis respectibus: motus namque aut mutatio, vt à principio efficiente, est actio; vt verò est in passio, aut in effectu, est passio. Quò fit, vt quando effectus sine motu, aut mutatione aliqua emanat à principio efficiente, productio actiua & passiuæ talis effectus non sint aliud, quam productio quidem actiua, relatio principij efficientis ad effectum: productio verò passiuæ, relatio effectus ad principium efficiens. Quia ergo, inquit, creaturae proficiuntur à Deo sine vilo motu aut mutatione: eò quod omnis mutatio fit inter duos terminos, atque alicuius subiecti, quod sub utroque termino sit, & ab vno termino in alium migret, in creatione verò neque sint duo termini, vt articulo 1. ostendimus, neque subiectum, ex quo res creentur: efficiuntur, inquit, vt creatio, quæ actio est, & creatio, quæ passio est, non aliud sint, quam duo illi respectus explicati.

Creationis actio non est in Deo sed in creaturis.

Sententia hæc non videtur probabilis, eamque ex parte impugnauimus quaest. 25. artic. 1. & quaest. 27. artic. 1. Possimus præterea aduersus eam argumentari primò, quoniam actio præsertim ea quæ est transiens, est in passio tamquam in subiecto, iuxta Aristotelem 3. physicorum: sed creatio est actio transiens: tum quia est vera factio, iuxta illud Ioannis 1. Omnia per ipsum facta sunt, & illud Psalmi 148. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt, ab eaque verè Deus denominatur factor, iuxta illud symboli Concilij Nicæni, Factorem celi & terre, visibilem omnium & inuisibilem: tum etiam quia transit in externam materiam: ergo creandi actio, neque est velle diuinum, quo tamquam principio efficiente Deus creat & producit res, neque respectus rationis eiusdem principij efficientis ad res productas: quippe cum hæc sint in Deo: sed est productio realis absoluta, influxusque, quo Deus, tamquam actione, confert esse rebus creatis & proinde rebus ipsis creatis inest, Deusque ex tempore ab eo denominatione extrinseca dicitur agens & creans: non secus atque ignis à calefactione, quatenus actio est, & insidet in aqua, vt in subiecto, estque idem secundum rem cum calore, quo

terminatur, denominatione extrinseca dicitur calefaciens.

Secundò, licet motus aut mutatio, vt ab agente, principio efficiente, sit actio, & vt in patiente sit passio, numquam tamen Aristoteles dixit principium efficiens esse actionem ipsam, aut esse de intrinseca ratione actionis: ergo velle diuinum, quo Deus tamquam principio efficiente creat & producit res, non est appellandum creatio actiua, imò nec quippiam intrinsecum creationi: vel ergo dicitur sunt creationem actiuam esse verum influxum realem & absolutum, à velle diuino emanantem, idemque secundum rem cum creaturis productis, quo dato habemus intentum: vel dicitur sunt creationem nihil esse aliud, quam respectum rationis ad res creatas, quod nulla ratione est concedendum: ridiculum namque est asserere actionem creandi, per quam Deus formaliter res producit, & à qua formaliter dicitur creans, esse merum ens rationis.

Tertiò, respectus eius, quod ab alio, & à quo aliud, qui inter Deum & creaturas cernuntur, proculdubio consequuntur creaturas productas, suntque posteriores illis in genere causæ efficientis: sed actio in genere causæ efficientis antecedit effectum, estque immediatior principio efficiente, quam effectus per eam productus: ergo creandi actio, & creatio passiuæ, non sunt respectus illi, vt Doctores contrariae sententiæ affirmant, neque eos includunt.

Quartò, relatio effectus ad causam, quæ in creatura comparatione Dei tamquam causæ illius efficientis cernitur, est realis, vt autores contrariae sententiæ confitentur: ergo habet rationem aliquam fundandi ex iis, quas Aristoteles 5. Metaph. commemorat: sed non habet aliam, quam actionem per quam Deus producit creaturas: tum quia non ostendunt, quam aliam habeat: tum etiam quia relatio effectus ab omnibus connumeratur inter eas relationes, quæ pro ratione fundandi habent actionem: ergo huiusmodi relatio est posterior actione per quam Deus producit res: sed est simul natura cum relatione causa, quæ se tenet ex parte Dei: quippe cum causa & effectus sint correlatiua: ergo relatio illa nec est actio, nec complet rationem actionis, per quam Deus producit creaturas.

Quintò, actio & passio, vt in prædicamentis, & tertio libro Physicorum ostendimus, neque sunt relationes secundum esse, neque complentur per relationes reales secundum esse: alioquin vel non pertinerent ad prædicamenta actionis & passionis, sed ad prædicamentum relationis, vel res vnius prædicamenti in sua ratione formali completeretur intrinsecè per relationem formalem alterius prædicamenti, quo dato, prædicamenta non essent primò diuersa, nec impermissa, imò nec vnum per se: ergo actio non est motus cum relatione reali causæ, aut principij efficientis ad effectum, vel motum, aut mutationem, nec passio est motus cum relatione opposita: quin potius eiusmodi relationes consequuntur actionem & passionem tamquam ratione fundandi. Actio ergo, quæ in productione effectus interuenit motus, est motus ipse, non in ratione motus, sed vt est influxus agentis, seu vt est ab agente, quod est quid absolutum, ac formaliter distinctum à motu & ipsius termino, atque à passione: passio item est idem motus non in ratione motus, sed vt receptio patientis, vniuersimque passio est alicuius esse receptio, aut in subiecto, aut qua effectus aliquis recipit, finem esse in se ipso: esto producatur extra subiectum: quod similiter est quid absolutum, & formaliter distinctum à termino, motu, & actione, & denique à re-

MOL
IND
D. V